

Згідно із частиною третьою статті 549 ЦК України пенєю є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання [4].

Пеня є особливим видом відповідальності за неналежне виконання зобов'язання, яка має на меті окрім відшкодування збитків після вчиненого порушення щодо виконання зобов'язання, додаткову стимулюючу функцію для добросовісного виконання зобов'язання.

Окрім того, до моменту вчинення порушення пеня відіграє забезпечувальну функцію, і навпаки, з моменту порушення – являє собою міру відповідальності.

Тобто, в разі неналежного виконання договору банківського вкладу (депозиту), а саме за безпідставністю його неповернення та/або затримки в поверненні, Банк повинен нараховувати та виплатити Клієнту проценти у розмірі, що звичайно сплачується банком за вкладом на вимогу, а Клієнт, для найефективнішого вирішення цієї справи, користуючись своїми процесуальними правами за допомогою суду та/або адвоката, повинен витребувати відповідні документи, які встановлюють розмір процентів за вкладом на вимогу у відповідній банківській установі.

Заслугує також на увагу правова позиція Верховного Суду України з цього питання. З уведенням у дію Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [5]. Попри встановлену цим законом мету – захист прав і законних інтересів вкладників банків, зміцнення довіри до банківської системи України, стимулювання залучення коштів у банківську систему

України – його практичне застосування до неплатоспроможних банків ставить вкладників банку у нерівні умови при відшкодуванні депозитних коштів і призводить до протиправного позбавлення права власності, що суперечить статті 41 Конституції України [6]. А тому з метою забезпечення конституційного порядку у сфері функціонування судової влади в Україні, необхідності дотримання принципів верховенства права, поваги до прав й основних свобод людини, враховуючи ухвалу Вищого адміністративного суду України, а також обговоривши положення Закону, Пленум Верховного Суду України постановив звернутися до Конституційного Суду з конституційним поданням щодо невідповідності Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» нормам Конституції України [7]. Конституційний суд України 12 листопада 2015 року відмовив у відкритті конституційного провадження у справі, таким чином, Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» продовжує діяти без змін.

Виходячи з вищевикладеного, можна об'єктивно констатувати неспроможність Національного банку України та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб реально захистити вкладників комерційних банків. Нестача фінансових ресурсів для покриття всіх гарантійних виплат фізичних осіб, призводить до подальшої зневіри населення до банків. При цьому, з метою посилення гарантій прав вкладників необхідним є внесення змін до законодавства щодо посилення контролю за діяльністю банків та ефективною реалізацією Національним банком України своє наглядової функції.

Література

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/paran1114#n1114>
2. Податковий кодекс України : Закон України від 02 жовтня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/paran1114#n1114>
3. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами : Постанова НБУ від 03.12.2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/paran1114#n1114>
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/paran1114#n1114>
5. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4452-17/conv>
6. Конституція України, прийнята Верховною Радою України від 28.06.1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
7. Конституційне подання Верховного Суду України «Щодо відповідності (конституційності) Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» положенням статті 6, частини першої статті 8, частини четвертої статті 13, статей 21, 22, частин першої, четвертої, п'ятої статті 41 Конституції України» від 08.08.2015 р. № 201-2157/0/8-15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vl.ko.court.gov.ua/sud1010/186113>

УДК 346.6

ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Бойко В. – ст. 1 курсу, гр. ПРЗмвн-11

Науковий керівник – к.і.н, доцент Очеретяний В.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Місце та значення ринку цінних паперів, надзвичайно важливою, адже від ефективного однієї із найважливіших складових фінансового функціонування фондового ринку залежить ринку, в сучасному глобалізованому світі є стабільність як окремо взятої держави, так і світової

економіки в цілому. Біржовий ринок цінних паперів є ринком із найвищим рівнем організації торгівлі, функціонування якого спрямоване на формування максимально справедливого ціноутворення шляхом концентрації попиту та пропозиції на фінансові інструменти, які допущені до котирування на організаторах торгівлі.

Багаторічна перманентна криза в економіці, сертифікатна приватизація, вкрай низький рівень доходів переважної більшості населення ніяк не сприяли ні створенню повноцінного фондового ринку в цілому, ні розвитку біржової торгівлі цінними паперами і самих фондових бірж зокрема. І хоча фондові біржі активно брали участь у процесах грошового етапу приватизації, їм не вдалося організувати в собі стійкий і ліквідний біржовий ринок цінних паперів. З огляду на це, дослідження тенденцій розвитку законодавства про цінні папери є актуальним.

Для України розвиток ринку цінних паперів залишається доволі проблемним – через обмежене включення населення у відповідні процеси, суб'єктивізм перерозподілу прибутків та інші інституціоналізовані недоліки. Це змушує науковців шукати передумови такої ситуації.

Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [1] спонукало до активізації євроінтеграційних процесів, що, в свою чергу, не тільки прискорює подальшу еволюцію ринку цінних паперів в Україні, але і виконання зобов'язань України пройти складний період імплементації правових механізмів у багатьох сферах, в тому числі щодо функціонування фондового ринку. На сьогодні національний ринок цінних паперів характеризується низьким рівнем капіталізації, що спричинено відсутністю достатньої пропозиції інструментів з прийнятними для інвесторів характеристиками щодо доходності, ризиковості, ліквідності та захищеності. Окрім того, на стабільність фондового ринку України вплинуло безпрецедентне поєднання політичної, фінансово-економічної та банківської криз, що розпочались у 2014 році і тривають донині, адже конфлікт на сході України разом із накопиченими у попередні роки макроекономічними дисбалансами зруйнували стабільність ринку цінних паперів.

На сучасному етапі Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) реалізує кроки, спрямовані на недопущення дестабілізації вітчизняного ринку цінних паперів та мінімізацію негативного впливу політичної ситуації на українську фондову систему. Проте теперішній його стан свідчить про наявність багатьох невіршених питань, які потребують вивчення та пошуку шляхів розв'язання.

З урахуванням особливостей становлення в Україні ринку цінних паперів, вважаємо, що формування правових методів його державного регулювання має здійснюватися на основі таких принципів:

а) принцип державного регулювання ринку цінних паперів щодо захисту прав учасників ринку цінних паперів на основі ліцензування і регулювання всіх видів професійної діяльності на цьому ринку;

б) принцип єдності нормативної правової бази, режиму і методів регулювання ринку на всій території України необхідно використовувати з урахуванням наявних на цей час особливостей окремих регіональних ринків;

в) принцип обмеженого державного втручання, але максимального саморегулювання треба використовувати з урахуванням того, що можливість саморегульованих організацій в Україні поки ще незначні. Такий підхід означає, що держава регулює діяльність суб'єктів ринку лише в тих випадках, коли це абсолютно необхідно, і делегує частину своїх нормотворчих і контрольних функцій професійним операторам ринку цінних паперів, що організовані в саморегульовані організації;

г) принцип рівних можливостей, що означає стимулювання державою конкуренції на ринку цінних паперів має підкріплюватися розкриттям державними органами інформації про таку підтримку;

д) принцип спадкоємності державної політики на ринку цінних паперів означає, що послідовність державної політики формування вітчизняної моделі ринку цінних паперів не повинна зводитися до абсолюту, оскільки це призводить до негнучкості такої політики при зміні загальнооекономічної ситуації [2, с. 28].

На підставі вищевикладеного, можна стверджувати, що регулювання ринку цінних паперів містить сфери діяльності, що традиційно є об'єктом державного адміністративного управління, а сама природа такого регулювання є комплексною, в якій домінуючою є організаційно-правова (адміністративна) компонента. Адміністративна складова механізму регулювання ринку цінних паперів не виключає також його господарсько-правових елементів.

Вважаємо за доцільне розглядати господарсько-правові форми державного регулювання ринку цінних паперів як реалізацію спеціально уповноваженими державними органами своїх організаційно-господарських повноважень, зокрема:

- прийняття нормативно-правових щодо регулювання діяльності суб'єктів фондового ринку;
- регулювання емісії та обігу цінних паперів, визначення правового статусу суб'єктів фондового учасників;
- видачі дозволів на провадження професійної діяльності на ринку цінних паперів та здійснення контролю за такою діяльністю;
- заборона та припинення на певний період (до одного року) професійної діяльності на фондовому ринку та притягнення до відповідальності в разі порушень законодавства;
- реєстрація емісії цінних паперів та оприлюднення відомостей про емісію цінних паперів;
- контроль за дотриманням емітентами порядку реєстрації емісії цінних паперів та інформації про їх емісію, умов їх обігу тощо;
- створення системи захисту прав інвесторів і контролю за дотриманням цих прав емітентами цінних паперів та особами, які здійснюють

професійну діяльність на фондовому ринку;

- контроль за достовірністю відомостей, що надаються емітентами та особами, що проваджують професійну діяльність на фондовому ринку;

- встановлення єдиних правил та вимог щодо здійснення операцій на фондовому ринку цінних паперів та контроль за їх дотриманням;

- контроль за ціноутворенням на фондовому ринку;

- контроль за діяльністю осіб, які обслуговують емісію та обіг цінних паперів тощо.

На нашу думку, для всіх перерахованих вище господарсько-правових форм державного регулювання ринку цінних паперів притаманним є, по-перше, організаційно-господарський характер, по-

друге, завдяки цим формам регламентована певна сфера господарських відносин на ринку цінних паперів, по-третє, всі вони є виразом реалізації певного засобу державного регулювання виду господарської діяльності на ринку цінних паперів.

Висвітлення проблеми визначення правової природи державного регулювання фондового ринку свідчить про комплексну правову природу методів такого впливу на економіку взагалі, та ринку цінних паперів, зокрема. Ці методи притаманні адміністративному, господарському, цивільному та фінансовому праву. В свою чергу, поєднання імперативних та диспозитивних методів, або їх застосування в чистому вигляді залежить від конкретної економіко-правової ситуації, мети, завдань, що стоять перед державою у певний період.

Література

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами (ратифікована Верховною Радою України 16 вересня 2014 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://comeuroint.rada.gov.ua>
2. Болдуєва О. Формування правових методів державного регулювання ринку цінних паперів в Україні / О. Болдуєва // Держава та регіони. – 2010. - № 3. – С. 23 – 28.

УДК 347.4

МІСЦЕ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ

Бойко В. – ст. 1 курсу, гр. ПРЗмвн-11

Науковий керівник – к.і.н, доцент Очеретяний В.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

В сучасній цивілістиці категорія договору належить до тих правових феноменів, місце і значення яких у впорядкуванні суспільних відносин, незважаючи на багаточисельні дослідження, й досі залишаються недостатньо вивченими, а природа відносин дарування є складною і суперечливою та залишається дискусійним питанням науки цивільного права. Отже, важливість теоретичного вивчення договірної регуляції відносин дарування, зумовлена як недостатньою увагою до цього питання у правовій науці, так і необхідністю правозастосовної практики.

Дарування є складним та неоднозначним правовим інститутом. Особливо це стало проявлятися з часу набуття чинності Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [1], коли даний договір було сформульовано одночасно як реальний, так і консенсуальний, з передбаченням можливості його розірвання після повного виконання, виникнення певних обов'язків обдарованого, особливостей суб'єктного складу сторін тощо.

Незважаючи на сторічну наукову увагу до явища дару, воно залишалося малодослідженим: не лише у юридичній літературі, але і у вітчизняній та світовій філософській літературі існує брак фундаментальних, системних, а також історичних досліджень дарування і обміну. На думку філософів, ми стаємо багатими в такому суспільстві, де можемо дарувати. У суспільстві, принципом якого є обмін, існує надмір, інфляція обміну речей і дефіцит дарування людьми самих себе, дефіцит любові, довіри, розуміння, спілкування, дружби, допомоги, безкористя, щастя, творчості, натхнення, здоров'я. Бо

самих себе одне одному ми можемо не обміняти, а лише дарувати [2, с. 145].

Отже, принцип дарування дозволяє щось робити, створювати, виявляти навіть нічого не отримуючи взамін, а також щось здобувати, навіть нічого для цього не зробивши (благодать, дар, дарунок долі, бога, життя, а також особиста та суспільна допомога, ініціатива, благочинність) [2, с. 147]. Так, зокрема, у суспільстві обміну люди не прагнуть допомагати іншим, бо ризикують нічого не отримати взамін, і на допомогу не сподіваються, бо її можуть отримати лише ті, хто мають що за неї віддати, а у суспільстві дарування - прагнуть, бо можуть виявляти і приймати допомогу не лише за щось, а й просто так, даром, для чогось - у даному випадку, для здоров'я.

Загальні засади благодійної діяльності в Україні та правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, забезпечення сприятливих умов для утворення і діяльності благодійних організацій в Україні визначені спеціальним Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [3]

Розглянемо детальніше причини віднесення дарування як до способу набуття майнових прав, так і до односторонніх угод.

Д.І. Мейер відносив категорію «майнове право» до числа об'єктів цивільних прав. Відповідно, дарування виступає як спосіб «відчуження права» (конструкція переходу не речі, а права на неї). Для дарування характерними є такі риси :

- дарувальник позбавляється якого-небудь майнового права при житті (дарування на випадок